

GOSPODARENJE ŠUMAMA U HRVATSKOJ I NA PRIMORSKOM PODRUČJU

Povijesni razvoj

Iako šume postoje od pamtivijeka, a i čovjek se oduvijek njima koristi, ipak šumarstvo kao organizirana aktivnost očito mora imati svoje povijesno utemeljenje. Šumarstvu je cilj poznavanje šuma i šumskih ekosustava te obnovljivo gospodarenje na opću korist pojedinca, društva i čovječanstva. Obnovljivo, održivo (ili potrajno što je izraz kojim se šumari odavno služe) gospodarenje znači da se šume mogu iskorištavati, ali da valja nastojati da se time njihove površine ne smanjuju nego povećavaju.

FOREST MANAGEMENT AND SPECIFIC FEATURES OF THE LITTORAL ZONE

The forest management, in the current sense of the word, has been introduced in our regions through an appropriate legal act proclaimed by the Austrian queen Maria Theresa. Nowadays, forest industry operators try to manage forest areas and forest ecosystems in a renewable manner, and so the related areas and quantities are not diminishing. The situation is somewhat different on the Adriatic where forests were almost eradicated in the past in order to meet demands of the shipbuilding industry and as it was used for heating. Today, most forests in Croatia are managed by the public company Hrvatske šume which attempts to preserve our forests resources because of their importance for preserving quality of air and water. In Dalmatia, forest resources are managed by a separate administration which is, by the area it covers, the biggest in Croatia. Due to the variety of its natural resources, this area has the greatest number of specific features in Croatia, and the opulence in endemic species, habitats and living communities is quite considerable, even on an international plan.

Šumoviti predjeli nadomak morske obale

vaju. Šumarstvo je zapravo umijeće gospodarenja šumama i ostalim šumskim ekosustavima i resursima, ali i gospodarska grana važna za dobivanje drvenoga materijala i energije te angažiranja radne snage. Korist od šuma je vrlo raznolika: uživaju je oni koji rade u šumi i oni koji samo dišu zrak, piju vodu, šetaju šumom... Kako su se razni dijelovi Hrvatske različito povijesno razvijali, tako i u

šumarstvu nema jedinstvene povijesti jer se drugačije razvijalo u kontinentalnoj Hrvatskoj, a drugačije na području Istre i Dalmacije. Ipak njihova je suvremena povijest sada gotovo sasvim ista.

Različiti su autori drugačije određivali početak organizirane šumarske djelatnosti. No *Šumski red*, zakon koji je carica Marija Terezija izdala

27. srpnja 1769., prvi je pravi naputak o trajnom gospodarenju šumama. Zbog tadašnje dvojnosti civilne Hrvatske i Vojne krajine, dokumenti provedeni kroz strukture Vojne krajine nazivaju se *Šumski red za šume petrovaradinske, brodske i gradiške pukovnije* (od 15. rujna 1755.) i *Šumski red i Instrukcija* od 23. veljače 1765. za područje karlovačkoga generalata. *Šumski red* imao je 55 članaka i sadržavao je upute u kojoj se starosti sijeku šume, a vodio je brigu i o tehničkom drvu za potrebe gradnje i zanatstva. Propisivao je da se sječa može obavljati samo zimi i da se drvo mora izvući iz šume do polovice travnja. *Šumski red* preporučuje i sadnju topola, a zabranjuje guljenje kore i gradnju kuća od drveta određuje taksu za žirenje (hranjenje svinja u šumama).

Povijesni izvori pokazuju da su u prošlosti Dalmacija i dalmatinski otoci bili vrlo šumoviti, o čemu svjedoče i statuti pojedinih dalmatinskih gradova (Korčula 1214., Trogir 1240., Dubrovnik 1272., Split 1312. i dr.) iz kojih je uočljivo da se već onda

brinulo o očuvanju šuma. U svim tim statutima propisivane su mjere čuvanja i zaštite šuma od pustošenja i uništavanja. No, uza sve zakonske mjere, bogatstvo Hrvatske šumama ljudi su već vrlo rano počeli iskorištavati za svoje potrebe.

Rijeka u šumskom ambijentu

Iskorištavanje šuma najprije je započelo u područjima uz more ili duž plovnih rijeka, što je bilo uvjetovano transportnim mogućnostima, za razliku od ostalih područja gdje je tržište bilo ograničeno na najbližu okolicu pa je i eksploatacija bila znatno manjega opsega. Ispočetka se osobito iskorištavala borovina i to kao drvo za ogrjev i građevno drvo te za dobivanje smole koja je služila za kalafatanje (začepeljivanje pukotina između drvenih elemenata) brodova. Od 15. stoljeća do 1797. godine Dalmacija je, s izuzetkom Dubrovačke Republike, bila mletačka provincija pa su se stoga šume u primorju intenzivno iskorištavale za gradnju brodova i za ogrjev.

Šume su na području Hrvatske i Slavonije u rukama brojnih vlasnika, ali su na području Vojne krajine izravno u nadležnosti cara i praktički pod vojnom upravom, a služe za namirivanje potreba krajišnika. Rasformi-

ranjem Vojne krajine pola šuma ostaje u državnom vlasništvu, a polovica otkupom prava služnosti krajišnika prelazi u posjed imovnih općina. Istodobno šume na prostoru banske Hrvatske prolaze sličan proces jer se ukidanjem kmetstva i otkupom

obzira na njihovo vlasništvo. Zakonom o eksproprijaciji 1945. definitivno se sve šume oduzimaju veleposjednicima i crkvi, a 1947. isto se događa i sa šumama imovnih općina i zemljišnih zajednica. Od 1991. svim državnim šumama gospodari jedinstveno javno poduzeće – *Hrvatske šume* d.o.o. To je poduzeće osnovano saborskom odlukom u listopadu 1990. najprije kao javno poduzeće *Hrvatske šume* p.o. Sadašnje su *Hrvatske šume* d.o.o., prema odluci Trgovačkog suda u Zagrebu od 8. travnja 2002., troslojno organizirano trgovačko društvo u vlasništvu države s direkcijom u Zagrebu, 16 uprava šuma – podružnica i 169 šumarija.

Brojčani pokazatelji

Danas šume i šumsko zemljište u Republici Hrvatskoj zauzimaju 43,5 posto površine ili 2.457.648 hektara, od čega je 79 posto državnih, a 21 posto su šume uglavnom u privatnom vlasništvu. Drvena je zaliha gotovo 300 milijuna prostornih metara, s godišnjim prirastom od 9,6 milijuna m³, a zbog uzgojnih razloga može se sjeći 5,4 milijuna m³. Stanje šuma u Hrvatskoj znatno je bolje nego u većini zemalja Zapadne i Srednje Europe, zahvaljujući ponajprije načinu gospodarenja koji daje prednost pri-

prava služnosti kmetova dio šuma prenosi zemljišnim zajednicama, a dio ostaje u vlastelinskom vlasništvu.

Tako je bilo do 1929. kada je država preuzela upravu nad šumama bez

Mnogi se izvori pitke vode nalaze u šumama

rodnome sastavu šuma. Čak 95 posto šumskih sastojina ima prirodni sastav i to je ono čime se hrvatski šumari posebno ponose. Svake godine u hrvatskim se šumama proizvede više od 9 milijuna tona drva, odnosno 5 milijuna tona suhe tvari, a to je ekvivalent od 2,5 milijuna tona nafte.

U odnosu prema većini europskih zemalja Hrvatska se ističe raznolikošću ekoloških sustava i staništa, a to se odražava u velikom bogatstvu i raznolikosti flore i faune. Biljni se svijet Hrvatske sastoji od gotovo 4500 biljnih vrsta i podvrsta, a od toga gotovo polovicu nalazimo u šumskim ekosustavima. Od ukupnoga broja šumskih autohtonih drvenastih vrsta ima 260, a od toga broja gospodarski je važno čak 60. Hrvatska ima velik broj biljnih endema, čak 312 vrsta endemskih sjemenjaka, od kojih je 85 drvenastih šumskih endema (dendroendema), a to je veći udio nego u ijednoj drugoj europskoj flori. Strogih endema ili stenoendema, koji rastu isključivo u Hrvatskoj, ima 189. Takvo je bogatstvo uvjetovano položajem Hrvatske na razmeđu nekoliko biogeografskih regija, razvedenošću reljefa, geološkim, pedološkim, hidrološkim i klimatskim prilikama te djelomično i ljudskim utjecajem.

To nam je rekla Dragica Žaja, dipl. ing. šum., pomoćnica ravnatelja Uprave šuma Podružnica Split. Ta je podružnica jedna od 16 uprava u sastavu *Hrvatskih šuma*, a bavi se gospodarenjem šumama i šumskim zemljištem između Paškog mosta i Prevlake, na prostoru četiriju županija: Zadarske, Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske.

Ukupna je površina koju pokriva Uprava šuma Podružnica Split 563.804,38 ha, a to je u *Hrvatskim šumama* najveća površina koju pokriva jedna uprava. Od ukupnih šumskih površina o kojima brina ta uprava obraslih je 444.175,16 ha, neo-

braslih 105.825,20 ha, a neplodnih 13.804,02 ha, dok je neuređenih površina 50.000 ha. Taj prostor sjedinjuje razvedenost i ljepotu jadranske obale s ukupno 986 otoka (dio je u sastavu otočkih šumarija – Brača, Hvara i Korčule) te prirodno i nacionalno bogatstvo kao što su četiri nacionalna parka (Paklenica, Kornati, Krka i Mljet) i pet parkova prirode (Velebit, Telašćica, Vransko jezero, Biokovo i Lastovo). S obzirom na svoje prirodne značaj-

odnose na floru i faunu) to područje sjedinjuje najviše hrvatskih posebnosti. Ukupnom jedinstvenošću, bogatstvom endemskih vrsta, svojta i životnih zajednica predstavlja izuzetnu vrijednost i u svjetskim razmjerima.

Požari – neprijatelji šuma

U priobalju, uz brigu o očuvanju vrsta, zaštiti šuma, sadnji i drugim poslovima, s približavanjem ljetnih vrućina raste i zebnja od požara koji su najveći neprijatelji šumskih pok-

Radi zaštite od požara kroz šume se često probijaju putovi

ke (krajobrazne, hidrogeološke, geomorfološke, vegetacijske i one što se

Osmatračnica za prevenciju šumskih požara

rova. Lani je u svim hrvatskim šumama evidentiran 181 požar na 4575 ha opožarene površine, ali je uočljivo da se broj požara posljednjih godina znatno smanjuje. Prvi je put broj godišnjih požara pao ispod 200, a površina zahvaćena požarima bila je manja od 5000 hektara. Procijenjeno je da je šteta od požara na drvnjoj masi u državnim šumama otprilike 11,2 milijuna kuna na godinu, a zajedno se sa štetom koja nastaje izostajanjem ostalih korisnih funkcija šuma penje na približno 68,1 milijun kuna. Dodaju li se tomu i štete na privatnim šumama, dolazi se do procijenjenog iznosa od približno 78,2 milijuna kuna.

Valja reći da je više od polovice požara (51 posto) izbilo na privatnim površinama, što rječito govori samo za sebe jer se uglavnom radi o zapuštenom i napuštenom poljoprivred-

nom zemljištu. No tu počinje jedna sasvim druga priča o potrebi oživljavanja poljoprivredne proizvodnje i o sadnji dugotrajnih nasada (maslina, vinove loze, smokava...) za što, uistinu, u posljednje vrijeme ima sve više zainteresiranih. Ipak sadnja se uglavnom ne odvija na spomenutim zapuštenim privatnim površinama nego na šumskom zemljištu, pa se čini da će poljoprivredne površine i ubuduće ostati mjesta na kojima će izbijati većina požara.

Opće koristi od šuma

Ekološki su problemi u svijetu svakim danom sve veći, a posljedice uništavanja prirodnih bogatstava sve su teže i razornije pa posredne funkcije šume postaju značajnije od proizvodnih. Tako danas govorimo o vrijednostima općekorisnih funkcija šume koje su nekoliko desetaka puta veće od vrijednosti prirodne drvene zalihe zrele šume.

Općekorisne funkcije šuma, odnosno njihova uloga u povoljnom utjecaju na ostale ekosustave, sastoje se od ekoloških ili zaštitnih, socijalnih i kombiniranih socijalno-ekoloških funkcija.

Ekološkim funkcijama šuma pripadaju hidrološka, koja obuhvaća ujednačavanje vodnih odnosa u prostoru i sprječavanje visokih vodnih valova, te vodozaštitna jer se šumskim djelovanjem pročišćavaju vode procjeđivanjem kroz živo šumsko tlo u podzemne tokove i tako postaju pitke. Računa se da šume tijekom jedne godine pročiste i procijede u podzemne tokove oko 13 tisuća milijardi litara pitke vode. Važna je ekološka funkcija šuma protuerozijska u sprječavanju erozije tla uzrokovane vodom i vjetrom te klimatska s kojom se ublažavaju klimatski ekstremi. Posebna je funkcija šuma protuemijska koja se sastoji od pročišćavanja zraka onečišćenoga tvorničkim, urbanim, prometnim i drugim otpadom koji najčešće zadržavaju kroš-

nje drveća. Vjeruje se da šume zadrže više od 17 milijuna tona prašine na godinu.

Socijalnim funkcijama pripadaju zdravstvena i rekreacijska uloga šuma, koje utječu na psihičko i fizičko zdravlje čovjeka, te estetska i turistička (lovni, ekološki i seoski turizam).

Kombiniranim socijalno-ekološkim funkcijama šuma pripada očuvanje genetičkoga fonda i biološka raznolikost biljnoga i životinjskoga svijeta, proizvodnja kisika i vezivanje ugljičnog dioksida radi ublažavanja efekta staklenika. Hrvatske šume u procesu fotosinteze vežu 3,7 milijuna tona ugljika na godinu, odnosno 13,3 milijuna tona ugljičnog dioksida, a atmosferu obogaćuju sa 7,4 milijuna tona kisika.

Kako bi se osiguralo gospodarenje šumama i šumskim zemljištima na načelima obnovljivosti, prirodnosti, proizvodnosti drvene tvari i općih dobara te biološke raznolikosti i zaštite šuma na cijelom državnom području, utemeljeno je javno poduzeće *Hrvatske šume*. Na čelu je uprava s predsjednikom i Nadzornim odborom, a temeljne odluke donosi skupština. Tvrtka zapošljava gotovo 10.000 radnika, a 1250 ima visoku stručnu spremu.

Od 17. listopada 2002. *Hrvatske šume* stekle su pravo na FSC certifikat za gospodarenje šumama koje dodjeljuje Vijeće za nadzor šuma (The Forest Stewardship Council – FSC). Time hrvatsko šumarstvo ulazi u sam vrh svjetskih trendova, s obzirom na to da je prema FSC sustavu certificirana cjelokupna površina državnih šuma, što je u svijetu izniman i jedinstven rezultat. FSC je međunarodno tijelo koje pojedinim organizacijama daje dozvolu za izdavanje certifikata i time jamči autentičnost njihova nalaza. Cilj je programa promovirati ekološki odgovorno, društveno korisno i ekonomski održivo gospodarenje šumama u svijetu, tako da bi se

ustanovio općepoznati standard kojim će promovirati načela odgovornoga šumarstva. FSC je osnovan 1993. uz potporu glavnih ekoloških nevladinih udruga kao što su *WWF*, *Friends of the Earth* i *Greenpeace*.

Splitska uprava u sustavu Hrvatskih šuma

Na kraju razgovora ing. Dragica Žaja kazala nam je da unutar Uprave šuma Podružnica Split djeluje 17 šumarija koje su temeljni organizacijski oblik, a da u stručnim službama ima devet odjela (proizvodni, komercijalni, planski i analitički, za lovstvo, ekologiju, uređivanje, pravni, kadrovski i opći, financijsko-računovodstveni te informatički).

Uprava gospodari s tri državna lovišta, Sv. Ilija (Orebić), Musapstan (Bokanjčko blato) i Biokovo (Makarska) te uzgajalištem divljači Oštrica (Šibenik), a u njima se nalazi 350 divokoza, 250 muflona, 80 divljih svinja te ostale sitne divljači (zec, fazan i jarebica). U sastavu UŠP Split nalazi se i sedam šumskih rasadnika, raspoređenih u šest šumarija, koji se bave isključivo sadnjom kontejnerskih sadnica četinjača i listača za potrebe pošumljivanja, a proizvede se 1.040.000 sadnica na godinu za vlastite potrebe. Raspoložu i s osam apartmana na otoku Mljetu, tri na Korčuli i dva na Hvaru, što zaljubljenicima u šume priobalja može pružiti neposredno uživanje u ljepotama i bogatstvu šume.

Od radova biološke reprodukcije splitska uprava na godinu izvede na 650 ha radove na podizanju šuma (pošumljavanja i popunjavanja), na 750 ha radove na njegovanju šuma (pod zastorom krošanja, mladika, čišćenje tzv. koljika i letvika te panjača i prorjeđivanje sastojina), izgradnji i održavanju protupožarnih prometnica (u prosjeku 145 km na godinu), na 550 ha radove na suzbijanju biljnih štetnika (borov četnjak), na 200 ha radove na pripremi staniš-

ta te na 250 ha radove na sanaciji požarišta. Ujedno se odradi 39.500 radnih dana na zaštiti šuma od požara i 32.200 radnih dana na čuvanju šuma, a prema godišnjim planu posiječe se 6000 m³ raznih drvnih sortimenata.

Jedan je od glavnih zadataka uprave, zaključila je inženjerka Žaja, primjena je svih pozitivnih propisa za zaštitu šuma i šumskog zemljišta.

NOVI PRAVILNICI NA TEMELJU ZAKONA O OTPADU

Na temelju čl. 104. st. 1. točka 4. i točka 6. Zakona o otpadu (NN 178/04, 111/06), ministrica zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Marina Matulović Dropulić donijela je Pravilnik o načinu i postupcima gospodarenja otpadom koji sadrži azbest. Pravilnik je objavljen u NN 42/07 od 23. travnja 2007. i stupio je na snagu osmog dana od dana objave. Donesen je i Pravilnik o načinima i uvjetima termičke obrade otpada koji je objavljen 3. svibnja 2007. u Narodnim novinama br. 45/07 i stupio je na snagu osmog dana nakon objave u »Narodnim novinama«. Ovaj Pravilnik nastavak je sustavnog uvođenja reda u područje gospodarenja otpadom.

Nakon Zakona o otpadu 2004. i Strategije o gospodarenju otpadom RH iz 2005. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva donijelo je Pravilnik o vrstama otpada (50/05), Uredbu o kategorijama, vrstama i klasifikaciji otpada s katalogom otpada i listom opasnog otpada (50/05), Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu (97/05 i 115/05), Pravilnik o gospodarenju otpadnim gumama (40/06), Pravilnik o očevidniku pravnih i fizičkih osoba koje se bave djelatnošću posredovanja u organiziranju uporabe i/ili zbrinjavanja otpada i pravnih i fizičkih osoba koje se bave djelatnošću izvoza neopasnog otpada (51/06); Pravilnik o mjerilima, postupku i načinu određivanja iznosa naknade vlasnicima ne-

Na krševitom području najveću su opasnost za šume šumski požari pa se mnogo novca ulaže u preventivnu zaštitu. Svake godine *Hrvatske šume* ulažu 100 milijuna kuna za protupožarne preventivne radove, od čega najviše na području splitske uprave. Protupožarnim preventivnim mjerama pripadaju organizacija promatračke protupožarne službe, izgradnja i održavanje motrilišta, izgradnja i

održavanje protupožarnih prometnica, postavljanje znakova upozorenja te čuvanje šuma. Budućnost je, drže u Upravi šuma Podružnica Split, u daljnjem razvoju šumske ekologije, očuvanju i zaštiti postojećega šumskog fonda te maksimalnoj angažiranosti cjelokupnoga stručnog osoblja na uređivanju šuma.

Jadranka Samokovlija Dragičević
Snimci: Luka Dragičević

kretnina i jedinicama lokalne samouprave (59/06), Uredbu o nadzoru prekograničnog prometa otpadom (69/06 i 17/07), Pravilnik o gospodarenju otpadnim uljima (124/06), Pravilnik o gospodarenju otpadnim baterijama i akumulatorima (133/06), Pravilnik o gospodarenju otpadnim vozilima (136/06), Pravilnik o gospodarenju otpadom (23/07), Pravilnik o načinu i postupcima gospodarenja otpadom koji sadrži azbest (42/07) i Pravilnik o načinima i uvjetima termičke obrade otpada (45/07).

Pravilnik o načinu i postupcima gospodarenja otpadom koji sadrži azbest

Pravilnik o načinu i postupcima gospodarenja otpadom koji sadrži azbest u potpunosti je usklađen s EU Direktivom 2003/18/EC i njime se propisuju način i postupci sprječavanja onečišćenja okoliša azbestom, i načini i postupci gospodarenja otpadnim azbestom i otpadom koji sadrži azbest. Cilj Pravilnika je određivanje mjera u svrhu sprječavanja i smanjenja onečišćenja azbestom, uspostava sustava gospodarenja otpadom koji sadrži azbest, u svrhu zaštite ljudskog zdravlja i okoliša. Odredbe Pravilnika odnose se na otpadni sirovi azbest i otpad koji sadrži azbest.

Pravilnik propisuje da se azbestni otpad namijenjen prijevozu mora prije prijevoza obraditi površinskim očvršćivanjem ili postupkom otvrdnjavanja ili uništavanja azbestnih

vlakana tako da se spriječi oslobađanje azbestnih vlakana u okoliš. Mora se zapakirati tako da se spriječi njegovo ispuštanje u okoliš.

Azbestni otpad mora se prije odlaganja prethodno obraditi, pakirati ili prekriti na način da se izbjegne ispuštanje čestica azbesta u okoliš. Spremnici i ambalaža koja sadrži azbestni otpad moraju biti vidljivo označeni prema posebnom propisu.

Jedina tvornica azbestnih proizvoda u Republici Hrvatskoj Salonitu Vranjicu, koja je započela s proizvodnjom prije više od 85 godina, nalazi se u stečaju i prestala je s proizvodnjom u 2006. godini. Izradu Programa prema kojem će se sanirati tvornica Salonit naručilo je Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva 31. listopada 2006. Izradu programa sanacije plaća Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva.

Od 2004. do danas za područje gospodarenja otpadom Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva donijelo je Zakon o otpadu, Strategiju gospodarenja otpadom RH, 10 pravilnika (ambalaža, otpadne gume, otpadni automobili, otpadna ulja, akumulatori i baterije itd.) i 2 uredbe.

Pravilnik o načinima i uvjetima termičke obrade otpada

Cilj je toga Pravilnika sprječavanje ili ograničavanje emisija štetnih tvari u zrak, tlo, površinske i podzemne

vode kao i sprječavanje i ograničavanje rizika za ljudsko zdravlje proizročenih spaljivanjem i suspaljivanjem otpada. Pravilnik propisuje uvjete početka rada, uvjete rada, uvjete prekida rada, način ulazne kontrole

otpada, način zaštite zraka, tla i voda te gospodarenje s ostacima u procesima termičke obrade otpada. Pravilnik se odnosi na sva postrojenja za spaljivanje i suspaljivanje otpada uključujući postrojenja za pirolizu ot

pada i postrojenja i uređaje koja spaljuju otpad radi proizvodnje energije. Postojeća postrojenja za spaljivanje i suspaljivanje otpada moraju se uskladiti s odredbama ovog pravilnika najkasnije do 31. prosinca 2008.

AKTIVNOSTI MINISTARSTVA ZAŠTITE OKOLIŠA, PROSTORNOG UREĐENJA I GRADITELJSTVA U ZAŠTITI PROSTORA

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša Hrvatskoga sabora na 53. sjednici održanoj 29. ožujka 2007. godine proveo je raspravu o materijalu Aktivnosti Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva u zaštiti prostora – prostornom uređenju i nadzoru 2004. - 2006., koji je na temelju članka 115. Poslovnika Hrvatskoga sabora Odboru za prostorno uređenje i zaštitu okoliša dostavilo Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva aktom od 22. ožujka 2007.

Uvodno je ministrica zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva Marina Matulović Dropulić istaknula kako je očuvanje i održivo iskorištavanje prostora i okoliša strateški interes za ukupni razvitak Republike Hrvatske i unapređivanje kvalitete života građana. Istaknula je da je u navedenom razdoblju od 2004. do 2006. godine proveden niz mjera i aktivnosti radi očuvanja i zaštite prostora Republike Hrvatske, posebno u zaštiti obalnog područja i pomorskog dobra te izradi prostornih planova (prioritetno prostornih planova uređenja gradova i općina). U području zakonodavstva prostornog uređenja i graditeljstva ministrica je najavila novi Zakon o prostornom uređenju i građenju kojim će se ujedno regulirati pitanje urbane komasacije te smanjiti administriranje i pojednostaviti procedure. U tom su smislu nova rješenja ugrađena u izrađeni novi Zakon o zaštiti okoliša koji će, nakon pribavljanja mišljenja, biti upućen u zakonsku proceduru donošenja.

Nakon ministričinoga uvodnog izlaganja, Josipa Blažević - Perušić, državna tajnica za inspekcijske poslove u Ministarstvu zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, prezentirala je Odboru dostavljeni materijal Ministarstva te istaknula da je prostor ograničeno dobro te da Republika Hrvatska baštini jedan od najočuvanijih dijelova mediteranskog i europskog prostora. Stoga su osiguranje održivoga razvoja, omogućavanje ravnomjernoga prostornoga razvoja, njegovanje regionalne prostorne osobitosti te povezivanje teritorija države s europskom prostornom strukturom prepoznati kao osnovni ciljevi prostornog uređenja. U ostvarivanju navedenih ciljeva pristupa se prilagodbi i izradi nove regulative, razvoju i izobrazbi struke, zaštiti obalnog područja i pomorskog dobra, praćenju izrade prostornih planova, osiguranju financijske podrške, pojačanom upravnom i inspekcijskom nadzoru, preventivnom i sustavnom inspekcijskom nadzoru, promociji zaštite prostora i prostornog uređenja te poticanju sudjelovanja javnosti u izradi i donošenju prostornih planova. Niz je mjera zaštite prostora koje se provode, i to: izrada obvezatnih prostornih planova, nadzor izrade prostornih planova, izdavanje lokacijskih i građevinskih dozvola, kontinuirani upravni i inspekcijski nadzor lokacijskih i građevinskih dozvola, sustavni inspekcijski nadzor građenja i sl.

Ukupno su do 15. ožujka 2007. donesena 2132 plana od čega: 427 PPUG/O, 118 GUP-ova, 157 UPU-

a, 1200 DPU-a te 230 ostalih planova. U izradi je ukupno 435 planova, i to: 129 PPUG/O, 26 GUP-ova, 74 UPU-a, 160 DPU-a te 46 ostalih planova.

U razdoblju od 2004. do 2006. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja ukupno je za izradu prostornih planova isplatilo 13.629.740 kn potpore.

Znatan napredak u odnosu na 2003. učinjen je u izradi prostornih planova uređenja gradova i općina. Od ukupno 556 planova 427 je doneseno, 94 je konačnih prijedloga plana, za 17 planova održana je javna rasprava, za 3 plana izrađen je nacrt prijedloga te su za 15 obavljeni pripremni radovi. Dakle svi su gradovi i općine donijeli, ili su u izradi, prostorne planove uređenja za razliku od 2003. godine kad je bilo doneseno 113 planova, izrađeno 78 konačnih prijedloga plana, za 73 održana javna rasprava, za 91 izrađen nacrt prijedloga plana te za 119 obavljeni pripremni radovi, dok 74 plana nisu bila u izradi. Analizira li se stanje izrade prostornih planova uređenja gradova i općina po županijama, uočava se da je u 2007. u svim županijama (osim Požeško-slavonskoj) izrađeno 50 posto ili više od 50 posto planova gradova i općina. PPUO sa smanjenim sadržajem može donijeti 112 općina te ih je 50 doneseno, za 40 izrađen je konačni prijedlog plana, za 10 održana javna rasprava, izrađen 1 nacrt prijedloga plana te za 11 planova obavljeni pripremni radovi.

Doneseni su svi prostorni planovi županija te su usklađeni s Uredbom o zaštiti i uređenju zaštićenog obalnog područja (NN 128/04). Izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju iz 2004. prvi je put zaštićeno obalno područje određeno kao područje od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku te su navedenom Uredbom regulirani uvjeti i mjere za uređenje ZOP-a i način usklađivanja prostornih planova s Uredbom. U ZOP-u se nalazi 134 jedinica lokalne samouprave te je od donesenih 92 PPUG/O s Uredbom usklađeno 59, a za 33 prostorna plana usklađivanje je u tijeku. Preostala 42 PPUG/O jedinica lokalne samouprave koji su unutar ZOP-a u izradi su. Istaknuto je kako zaštita Jadrana zaslužuje posebnu pozornost te će se razraditi i pokrenuti cjelovita strategija, programi i inicijativa za integrirano, koordinirano i zajedničko djelovanje svih državnih tijela, institucija i udruga povezanih sa zaštitom Jadrana te predložiti Hrvatskom saboru dokument s cjelovitim programom zaštite Jadrana prema standardima i propisima EU i međunarodnom prava.

Dinamika izrade prostornih planova nacionalnih parkova i parkova prirode manje je zadovoljavajuća. Budući da je u navedenom razdoblju prioritet bila izrada prostornih planova uređenja općina i gradova i da postoji problem nedostatnog broja izrađivača planova u odnosu na potrebe, stanje izrade navedenih planova je sljedeće: doneseni su prostorni planovi NP "Mljet", NP "Risnjak", NP "Paklenica", NP "Brijuni", NP "Kornati" te PP "Kopački rit" i PP "Učka"; u izradi su prostorni planovi NP "Plitvička jezera" (pripremni radovi), NP "Krka" (prijedlog plana), NP "Sjeverni Velebit" (nacrt prijedloga) te PP "Medvednica" (prijedlog plana), PP "Žumberak-Samoborsko gorje" (2. prijedlog plana), PP "Lonjsko polje" (prijedlog plana), PP "Papuk" (nacrt prijedloga), PP "Velebit" (nacrt prijedloga), PP "Telašćica" (prethod-

na rasprava), PP "Vransko jezero" (nacrt prijedloga), PP "Biokovo" (nacrt prijedloga) a za Park prirode "Lastovo" u prethodnoj godini donesena je Odluka o proglašenju parka prirode.

Za djelotvorno provođenje zakona koji reguliraju problematiku prostornog uređenja i graditeljstva značajno je djelovanje inspeksijske službe. U Upravi za inspeksijske poslove od sistematiziranih 321 popunjeno je 273 radnih mjesta. Posebno se u odnosu na 2000. godinu uočava pad broja građevinskih inspektora kojih su znanje i iskustvo traženi na tržištu i bolje plaćeni. Stoga je jedan od ciljeva poduzimanje niza mjera i aktivnosti kako bi se kadrovski ojačale inspeksijske službe te povećale plaće inspektora.

U posljednje tri godine u pozitivnom smislu promijenila se društvena klima u odnosu na bespravnu i divlju gradnju i uređenje prostora te je znatno smanjena bespravna gradnja. U razdoblju od 2004. do 2006. uklonjeno je ukupno 1628 građevina, od čega su 1371 uklonili bespravni graditelji.

U raspravi na Odboru istaknuto je kako je u razdoblju od 2004. do 2006. godine postignut znatan napredak u zaštiti prostora, posebno u izradi prostorno-planske dokumentacije. Uočeno je da je uz 427 donesenih i 94 konačnih prijedloga plana ostalo još svega 35 prostornih planova uređenja gradova i općina u fazama koje zahtijevaju nešto više vremena do finalizacije, s tim da je u velikom dijelu riječ o jedinicama lokalne samouprave koje donose prostorne planove u manjem opsegu. Ocijenjeno je kako su doneseni prostorni planovi jedan od bitnih preduvjeta bržeg razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Vezano uz donošenje prostornih planova napomenuto je da je izrada prostorno-planske dokumentacije otežana zbog nedovoljnog broja ur-

banista i planera te nedostatne baze ulaznih podataka za planiranje (kartografskih podloga) i složenog postupka izrade prostorno-planske dokumentacije. Stoga je podržana izrada nove zakonske regulative kojom će se smanjiti administriranje i pojednostaviti postupci. Istaknuto je da će manje detaljiziranja u prostornim planovima, s druge strane, zahtijevati jači nadzor provedbe. Navedeno posebno dobiva na važnosti u uvjetima nedostatnog broja inspektora.

Podržano je provođenje mjera i aktivnosti radi kadrovskog jačanja te poboljšanja uvjeta rada i plaća inspektora te ocijenjeno da je posebno potrebno ojačati nadzor u ranim fazama jer je zakašnjeli nadzor povezan i s većim materijalnim štetama i otporima u provedbi.

Tijekom rasprave istaknuto je da će daljnjem poboljšanju stanja u prostoru uvelike pridonijeti nova zakonska regulativa u dijelu u kojem će se regulirati urbana komasacija.

Odbor je sukladno iznesenim stajalištima u raspravi donio sljedeće zaključke:

1. Ocjenjuje se da je u razdoblju od 2004. do 2006. postignut znatan napredak u zaštiti prostora, posebno u izradi prostorno-planske dokumentacije, što je jedan od osnovnih uvjeta bržeg razvoja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.
2. Podržava se izrada nove zakonske regulative kojom će se smanjiti administriranje i pojednostaviti postupci u području prostornog uređenja i građenja te regulirati urbana komasacija.
3. Ocjenjuje se potrebitim u što kraćem vremenskom razdoblju kadrovski ojačati inspeksijske službe te poboljšati uvjete rada i plaća inspektora radi povećanja njihove djelotvornosti u provođenju poslova inspeksijskog nadzora.

T. V.

Izvor: Priopćenja MZOPUG-a